

ΚΑΤΩ ΛΕΧΩΝΙΑ

«Λεχώνια μου πανέμορφα, χωριό μου αγαπημένο,
ή φύση μ' αγαθά πολλά σ' έχει προικισμένο.»

Πολλές είναι πράγματι οι όμορφες που έχουν τα Λεχώνια και μ' αγαθά πολλά ή φύσις τὰ έχει προικισμένα.

Δέκα χιλιόμετρα Ν.Α. του Βόλου εκτείνεται ή πιό ευμορφη κοιλάδα του Πηλίου που βρίσκονται κτισμένες οι δύο κοινότητες των Άνω και Κάτω Λεχωνίων, σε απόσταση ενός χιλιομέτρου ή μία από την άλλη. Ένας καταπράσινος κάμπος απλώνεται από τους πρόποδες της δυτικής πλευράς του ξακουσμένου βουνού των Κενταύρων και φθάνει ως τις όμορφες ακρογιαλιές του Παγασιτικού που απέχουν από τὰ δύο χωριά από 500 - 2000 μέτρα. Άσημοφυλλες έλιές με τον ευλογημένο τους καρπό, λογιής λογιής όπωροφόρα δέντρα, φορτωμένα με γλυκόχυμα, λαχταριστά φρούτα σκεπάζουν όλη την έκτασιν και της δίδουν όψι παραδεισένια. Όμορφα κάτασπρα σπίτια ξεπροβάλλουν εδώ κι εκεί μέσα από τις πυκνές φυλλωσιές των δέντρων μέσα από πορτοκαλιές και λεμονιές με τους κατάλευκους άνθους την άνοιξη και με τους όλόχρυσους καρπούς αργότερα, σαν άρχισουν νά ώριμάζουν. Πολύχρωμα λουλούδια πλημμυρίζουν τις αυλές, σκαρφαλώνουν στις πόρτες, στα παράθυρα τὰ κάγκελα και συνθέτουν την εικόνα ενός άπεραντου άνθοςτόλιστου κήπου. Άνοιχτός, όλοφώτιστος ό όρίζοντας προς τή Δύση και τή Νότο φθάνει ως τις κορφές της Όρθρου και τις άκτες των Τρικέρων. Κι' ό Παγασιτικός, σαν μιὰ πανώρια λίμνη, γεμίζει με τὰ άστραφτερά άσήμια που σκορπάει ό λαμπερός ήλιος την ήμερα και με τις όμορφες πορφύρες του γλυκού δειλινού. Άνατολικά και βόρεια κατηφορίζουν οι δασωμένες πλαγιές του Πηλίου, στολισμένες με τὰ κάτασπρα σπίτια πολλών γειτονικών χωριών. Ένδεκα χιλιόμετρα από τὰ κάτω Λεχώνια φαίνεται σκαρφαλωμένος στην πλαγιά του βουνού ό Άγιος Λαυρέντιος. Τέσσερα και μισό (4 ½) χιλιόμετρα από τὰ Άνω Λεχώνια είναι ό Άγιος Βλάσιος ή Καραμπάτσι και δέκα χιλιόμετρα ό Άγιος Γεώργιος Νηλείας. Δύο χιλιόμετρα από τὰ Κάτω Λεχώνια και στον άμαξόδρομο που πηγαίνει για τή Βόλο βρίσκεται τή γραφικό παραθαλάσσιο χωριό Άγριά.

I Έκτασι, έδαφος, προϊόντα.

Τὰ Κάτω Λεχώνια περιλαμβάνουν έκτασι 2.887 στρεμμάτων και τὰ Άνω 4.000 στρέμματα. Τή έδαφος, πεδινό και εύφορο, καλύπτεται περισσότερο από άειθαλή δένδρα, έλιές και έσπεριδοειδή και όλιγώτερον από άλλα όπωροφόρα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα είναι έλιές, πορτοκάλια, λεμόνια, μανδαρίνια και φρούτα από όλα τὰ είδη και όλες τις ποικιλίες (μήλα, άχλάδια, βερύκοκα, κεράσια κ.τ.λ.). Τή ύψόμετρο κυμαίνεται από 0 - 100 μέτρα. Τή κλίμα είναι εύκρατο και ήπιο, γλυκό τή χειμώνα, λίγο ζεστό τή καλοκαίρι. Η μεγαλύτερη θερμοκρασία τή θέρος φθάνει τους 35° Κελσίου και ή χαμηλότερη τόν χειμώνα 14°. Παγωνιές παρατηρούνται πολύ άραιά, κάθε δέκα χρόνια περίπου και τότε ή θερμοκρασία κατεβαίνει 3° κάτω του μηδενός. Βροχές πέφτουν περισσότερες τή φθινόπωρο ως την άνοιξη, χιόνια πολύ άραιά έπίσης πέφτουν χωρίς νά ύπνρβαίνουν τὰ 0,20 του μέτρου. Άνεμοι συνήθως πνέουν άνατολικοί και νότιοι και κάποτε από βορρά.

Ό πληθυσμός των Κάτω Λεχωνίων φθάνει τὰ 1260 άτομα και των Άνω Λεχωνίων στα 1245. Οι περισσότεροι τούτων είναι έντόπιοι, υπάρχουν όμως και πολλές οικογένειες που ήλθαν από άλλες Κοινότητες του Πηλίου, ιδίως από τή γειτονικά χωριά και από τή έτος 1920 και έντεϋθεν. Έπίσης πολλές οικογένειες ήλθαν από τήν όρεινή δυτική Θεσσαλία από τήν νήσον Εύβοια, τις Κυκλάδες και τή Στερεά Ελλάδα. Η προσέλευσις των ξένων στοιχείων και ή μόνιμος εγκατάστασις των στα Λεχώνια μπορεί νά αποδοθί εις τήν εύφορίαν του έδάφους.

III Ιστορία του χωριού.

Πότε ακριβώς κτίστηκαν τὰ Λεχώνια δεν είναι γνωστό. Πάντως στην ιστορία αναφέρονται από τις αρχές του 13ου αιώνα. Έκτείνονται από τόν χειμάρρο Βρύχωνα ως τόν άλλον χειμάρρο Κουφάλακι αποτελούσαν μιαν μικρή πόλι και λέγονταν Λεχώνια και σπανιώτερον Λεκώνια. Στα μισά του 14ου αιώνα (1378) φαίνονται σαν ήγεμόνες των Λεχωνίων οι Μελισσηνοί, άρχοντική Έλληνική οικογένεια που έδρασε στην Κωνσταντινούπολι, Ηπειρο, Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλία και Πελοπόννησο επάνω από χίλια χρόνια από τόν 8ον έως τόν 18ον αιώνα μ.Χ. Ό πιό όνομαστός από τήν οικογένειαν των Μελισσηνών των Λεχωνίων ήταν ό Στέφανος Μελισσηνός, ισχυρότατος ήγεμών που είχε στην κυριότητά του τή μεγαλύτερον μέρος του λεκανοπεδίου των Λεχωνίων και μεγάλες κτήσεις στην Φωκίδα και στους Δελφούς. Στο τέλος του 14ου αιώνα τὰ Λεχώνια τὰ κατέλαβον και τὰ κατείχαν οι Ένετοί. Στα χρόνια της Ένετοκρατίας έζητησαν τήν παραχώρησιν των Λεχωνίων εις τή Δουκάτον Άθηνών οι Άτζαγιόλοι, μεγάλη Ιταλική οικογένεια, δούκες των Άθηνών. Τήν πρότασιν τήν έκαμε ό Άντώνιος Άτζαγιόλος Α' δούκας των Άθηνών κατά τὰ έτη 1405 - 1435 και κύριος των Θηβών και της Λειβαδειάς.

Οι Ένετοί όμως δεν δέχθηκαν και έξηκολούθησαν νά κατέχουν τὰ Λεχώνια μέχρι τή 1423 μ.Χ. που τὰ κατέλαβε ό Τούρκος Πασάς Τουραχάν ή Τουραχάνης, στα χρόνια του Μουράτ του Β'. Από τους κατοίκους άλλοι τότε έσφάγησαν, άλλοι έφυγαν και όλοι παρέμειναν σαν δούλοι και ραγιάδες των Τούρκων. Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας τὰ Λεχώνια κατοικούνται περισσότερο από Τούρκους που δεν ένδιαφέρονται καθόλου για τήν πρόοδο, αλλά περιορίζονται εις τή νά καρπούνται τὰ προϊόντα και νά ζούν καλύτερα. Έτσι παρακμάζουν και διχοτομούνται και εκεί που άλλοτε άνθιζε ή πόλι των Λεχωνίων δεν απομένουν παρά μόνον δύο χωριά τὰ σημερινά Άνω και Κάτω Λεχώνια. Οι κάτοικοι όμως δεν λησμονούν τήν παλιά δόξα των Λεχωνίων και παρά τόν χωρισμόν αυτών έξακολουθούν νά έχουν μιαν Κοινότητα μέχρι του 1914, όποτε σύμφωνα με τόν Νόμον ΔΩΖ (Περί Δήμων και Κοινοτήτων) τὰ δύο χωριά απέτελεσαν ξεχωριστή Κοινότητα τή καθένα. Η μεγάλη Έλληνική Έπανάστασις που κηρύχθηκε τή 1821 δεν άφησε άσυγκίνητο και τή Πήλιο. Ό Κυριάκος Βασδέκης που έγινε μέλος της Φιλικής Έταιρείας από τόν Άνθιμο Γαζή και ήταν τρίτος άρχηγός στο άρματολικό Πηλίου εκήρυξε τήν επανάστασι στις 7 Μαΐου 1821 και ανέλαβε τήν στρατιωτική άρχηγία αυτής. Άμέσως έστράφη κατά των Λεχωνίων, τὰ όποια έπολιορκησε και κατόπιν φονικής μάχης στην όποια έπεσαν πολλοί Έλληνες και Τούρκοι, κατέλαβε τὰ Λεχώνια και εγκατέστησε τή πολεμικό κέντρο των Έπαναστατών του Πηλίου. Έτσι τὰ Λεχώνια, έστω και για λίγο χρονικό διάστημα, έμειναν έλευθερα επί δύο χρόνια ειδαν, μέρες δόξας και ξανάζησε ή παλαιά αίγλη αυτών. Άργότερα έρχεται έναντιόν των επαναστατών στην αρχή μεν ό Μαχμούτ Δράμαλης, Πασάς της Λαρίσης από του 1820 και γενικός διοικητής της Χωροφυλακής της Ρούμελης, ό όποιος κατέπνιξε τήν Έπανά-

στασι στο Πήλιο. Οί Έλληνες όμως επαναστάται παρέμειναν εις τὰ Λεχώνια επί ένα έτος, χωρίς νά ένοχλοϋνται από τούς Τούρκους, οί όποιοι δέν είχαν τήν δύναμιν νά έπιτεθοϋν εναντίον των. Τόν Μάϊον όμως τοϋ 1823 ό Μεχμέτ Ρεσίτ Πασάς, ό άποκαλούμενος και Κιουταχής, διοικητής των Τρικάλων από το 1821, κατεδίωξε τούς επαναστάτας των Λεχωνίων μέχρι των Τρικέρων. Ό Κυριάκος Βασδέκης, πού έπολέμησε ήρωικά, έτραυματίσθηκε βαρεία εις τὰ Τρίκερι και άναγκάστηκε νά περάσει στην Εϋβοια όπου και άπέθανε. Μετά τήν καταστολή τής Έπαναστάσεως αυτής, όσοι από τούς Έλληνες κατοίκους των Λεχωνίων έζησαν και διέφυγαν τήν σφαγήν πού έπικολούθησε, κατέφυγαν στην Άργολαστή, τόν Μετόχι και προπαντός εις τόν Λαϋκόν. Ύστερα από δύο χρόνια, στις άρχές τοϋ 1825, μερικοί από τούς κατοίκους αυτούς των Λεχωνίων πού έξεπατρίστησαν, έρχονται κατά διαστήματα στα Λεχώνια ως πλανόδιοι έμποροι. Στο τέλος τοϋ 1825, κατόπιν έπιμονής των γυναικών των Τούρκων, επιτυγχάνουν πολλοί από αυτούς νά επανέλθουν και έγκατασταθοϋν στο χωριό τους. Άπό όλες τις παλιές οικογένειες των Λεχωνίων πρώτες επανέρχονται εις τὰ Κάτω Λεχώνια τοϋ Παπασακελλαρίου, πού είχαν πρώτα τó όνομα Σαριστάθη και τοϋ Κουρούπη. Άλλες άπ' αυτές άσχολήθηκαν με τήν άλιεία και τήν γεωργία, άλλες δέ βοηθοϋσαν τούς Τούρκους εις τās εργασίας των και ζούσαν σαν ραγιαδες αυτών. Μόλις έγινε ή άπελευθέρωσις τής Θεσσαλίας τó 1881 όλοι οί Τούρκοι έφυγαν από τὰ Λεχώνια και έγκαταστάθηκαν στη Μ. Άσία.

Παρέμεινε μόνον μία οικογένεια τοϋ Σουλεϊμάν εις τὰ Άνω Λεχώνια όπου είχε μεγάλην άκίνητον περιουσίαν, αλλά και αυτή έφυγε άργότερα εις τήν Μ. Άσίαν κατά τó έτος 1924 με τήν συνθήκη τής Λωζάνης «περί άνταλλαγής των πληθυσμών». Τότε οί κάτοικοι των Λεχωνίων και των γειτονικών χωριών, Άγ. Λαυρεντίου, Άγ. Βλασίου και Άγ. Γεωργίου ήγόρασαν κτήματα των Τούρκων, άρκετοί δέ και των κατοίκων των ξένων αυτών χωριών έγκατεστάθησαν μονίμως εις τὰ Λεχώνια.

IV Ίστορικά μνημεία, τοπωνύμια.

Εις τó μέσον των Κάτω Λεχωνίων και Άνω Λεχωνίων κοντά στο λόφο Νεβεστίκι πολλές φορές οί κάτοικοι βρίσκουν άρχαία θεμέλια και τάφους. Στο μέρος αυτό λέγεται ότι εϋρίσκετο ή άρχαία κωμόπολις τής Θεσσαλικής Μαγνησίας τοϋ Νηλίου ή Νηλεία ή Νήλεια. Άλλοι όμως έχουν τήν γνώμην ότι ήτο ή Μεθώνη τήν όποιαν άναφέρει ό Όμηρος, ό Σκύλαξ, ό Ρήγας Φεραίος και άλλοι. Πότε άκριβώς κατεστράφη ή Νηλεία ή Μεθώνη δέν είναι άκριβώς γνωστό. Είναι όμως γεγονός ότι από τούς πιό άρχαίους χρόνους ό τόπος αυτός ήταν γνωστός σ' όλη τήν Ελλάδα και πολλές φορές άναφέρεται από τούς άρχαίους συγγραφείς.

Πιο πάνω από τὰ Άνω Λεχώνια, μέσα σε άπότομα βράχια με γκρίζες και γυμνές κορυφές, σώζονται έρειπια από πύργους και τείχη Ρωμαϊκής ή Βυζαντινής εποχής.

V Όνομασία και τοπωνύμια τοϋ χωριού.

Άναζητώντας νά βρῆ κανείς από ποϋ προήλθεν ή όνομασία τοϋ χωριού έρχεται νά πιστέψη ότι τοϋτο πρέπει νά έχη σχέση με τήν γονιμότητα, τήν καρποφορίαν και γενικά με τήν εϋφορίαν τής γεννήτρας (λεχούς) γής των Λεχωνίων. Άλλη έκδοχή είναι ότι ή όνομασία του προέκυψε από τήν λέξιν λεώνια όπως όνομάζουν οί Τούρκοι τούς Έλαιώνας τοϋ χωριού. Τρίτη έκδοχή είναι ότι, επειδή παλαιότερα τó χωριό έμαστιζέτο από έλονοσία μεγάλος αριθμός των κατοίκων άρρωστοϋσε και κάθονταν στο κρεβάτι για πολλές μέρες σαν τις λεχώνες γυναίκες. Τέλος τετάρτη έκδοχή είναι ότι έλαβεν τήν όνομασία έκ των πρώτων κατοίκων, οί όποιοι λέγεται ότι όνομάζονταν

Κάτω Λεχώνια : Τó Σχολείον

Λέχοι. Πάντως τίποτε τó βέβαιον και ιστορικά έξηκριβωμένον δέν ύπάρχει πού νά έξηγητή τήν προέλευσι τής όνομασίας τοϋ χωριού. Όλα τὰ άνωτέρω δέν είναι παρά έκδοχές.

Βορείως των Κάτω Λεχωνίων εϋρίσκεται ένας μικρός βραχώδης λοφίσκος σκεπασμένος με θυμάρια και άλλους θάμνους, πού από τó άρωμα πού σκορποϋν πήρε τó όνομα Μυροβίλι.

Άνατολικά τοϋ λόφου αυτού εϋρίσκεται άλλος λοφίσκος με τήν όνομασίαν Νεβεστίκι, χωρίς νά είναι γνωστό από ποϋ πήρε τήν όνομασία αυτή.

Νοτίως των Κάτω Λεχωνίων ύπάρχει τοποθεσία Κάραβος, πού πήρε τó όνομα από τὰ νερά τοϋ Βρύχωνος πού πλημμυρίζουν τó μέρος αυτό.

Νοτιοδυτικώς από τὰ Άνω Λεχώνια άλλη τοποθεσία έχει τó όνομα λωτός από τó όμώνυμο δέντρο πού φκιάνει τόν καρπό πού λέγεται Λωτός.

Νοτίως των Άνω Λεχωνίων και σε άπόστασι ενός χιλιομέτρου εϋρίσκεται ό παραθαλάσσιος συνοικισμός Πλατανίδια, επίνειν και παραθεριστικόν κέντρον, πού πήρε αυτό τó όνομα από τὰ πολλά πλατάνια πού ύπάρχουν.

VI Άσכולίες των κατοίκων.

Οί κάτοικοι άσχολοϋνται κυρίως με τήν καλλιέργειαν και τó έμπόριο τής έλιās και των φρούτων. Η καλλιέργεια γίνεται με έπιστημονικό τρόπο, τὰ δέ κτήματα αυτών είναι πρότυπα κτημάτων δια τὰ άλλα χωριά τοϋ Πηλίου. Βλέπει κανείς παντοϋ γύρω του περιβόλια περιφραγμένα και φυτεμένα με όπωροφόρα δένδρα, όλα σε κανονικές σειρές. Έλαιώνας με τις έλιές καθαρισμένες, κλαδεμένες, περιποιημένες με ξεχωριστή φροντίδα. Πολύ λίγο άσχολοϋνται με τήν κτηνοτροφία, γιατί δέν ύπάρχουν βοσκοτόπια. Στα παλαιότερα χρόνια έτρεφαν και μεταξοσκώληκες. Έργοστάσιον έπεξεργασίας του βρίσκεται μέχρι σήμερα. Επίδοσις στα γράμματα, τις τέχνες και τις επιστήμες δέν παρατηρείται, ούτε άτομα πού νά διέπρεψαν σ' αυτές άναφέρονται. Η γονιμότης τοϋ έδάφους ή όποία παρέχει τὰ μέσα τὰ υλικά τής ζωής δέν δημιούργησε σ' αυτούς τήν άνάγκη νά τραποϋν σ' άλλους τομείς τής άνθρωπίνης δραστηριότητος.

VII Ήθη και έθιμα.

Τὰ πανηγύρια και όνομαστικές γιορτές, τ' άρραβωνιάσματα και οί γάμοι, οί γεννήσεις και τὰ βαφτίσια ήταν και είναι μέχρι σήμερα οί πιό χαρούμενες εκδηλώσεις τής ζωής των κατοίκων. Παίρνουν όσιν πανηγυρικών τελετών και συνοδεϋονται από ένα σωρό τύπους, συνήθειες, ήθη και έθιμα.

Τ' άρραβωνιάσματα, ό πρώτος εϋτυχισμένος σταθμός στη ζωή των νέων. Άπαραίτητος ό προξενητής

πού γινόταν τόσο συμπαθής και στις δύο οικογένειες ώπου να τελειώσει το συνοικέσιο. Αυτός θα μεσολαβούσε για να μεταβιβάσει την επιθυμία του γαμβρού γύρω από την προίκα και άλλα ζητήματα. Κι' όταν οι διαπραγματεύσεις κατέληγαν σε συμφωνία των συγγενών και του παπᾶ, θα γινόταν οί' επίσημες ἀρραβῶνες. Στο διάστημα πού μεσολαβούσε ως τὸ γάμο ἢ παρέα τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύφης ἦταν ἀπηγορευμένη.

Ὁ Γάμος. Τὸ πιὸ χαρμόσυνο γεγονός πού σκορπούσε στις ψυχές μελλονύμφων καὶ πεθερικῶν ἀνείπωτη χαρὰ καὶ εὐτυχία. Ἡ αὐστηρότης τῶν ἡθῶν καὶ ἡ ἀγνοία ἀπὸ τοὺς νέους τῆς ὑποσχόμενης εὐτυχίας προσέδιδε στὸ γάμο ξεχωριστὴ αἴγλη. Ἦταν ἡ στιγμή πού θὰ πραγματοποιούνταν τὸ ὄραιότερο νεανικό ὄνειρο. Δύο ἐβδομάδες νωρίτερα ἀπὸ τὸ γάμο στὸ σπίτι τῆς νύφης μαζεύονταν οἱ φίλες καὶ ἔκοβαν τὸ νυφικό φόρεμα. Μιὰ ἐβδομάδα πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο ἀρχίζανε οἱ προετοιμασίες του καὶ ἀπὸ τίς δύο οικογένειες. Τὴν Τετάρτη ετοίμαζαν τὰ λεγόμενα προζύμια καὶ ἔκαναν μιὰ κολουρά στοῦ γαμβροῦ τὸ σπίτι. Τὴν Πέμπτη ἔφκιαναν τὸν μακλαβᾶ, τὸν ἔψηναν καὶ τὸν ἔκοβαν κομμάτια. Στὴ μέση ἔκοβαν ἕνα μεγάλο κομμάτι πού τὸ ἔλεγαν πεντάλφα. Στὸ σπίτι τῆς νύφης ἀπὸ τὴν Τετάρτη γέμιζαν τὰ μαξιλάρια τῆς προίκας, τὴν Πέμπτη ὁ γαμβρὸς μὲ τοὺς μπράτιμους ἔπαιρνε μιὰ γαράφα μὲ τσίπουρο καὶ πήγαινε νὰ καλέσει τὸ νουνό. Μετὰ γυρίζανε στὸ σπίτι τῆς νύφης ὅπου μαζευόταν οἱ γειτόνισσες καὶ ἔκαναν τὰ ἀλευρώματα. Βάζανε τὴν νύφη καὶ κοσκίνιζε τὸ ἀλεύρι καὶ μετὰ ἀλευρώνανε τὸν γαμβρὸ καὶ τὴν νύφη κι' ἀρχιζε τὸ γλέντι. Τὴν Κυριακὴ ἔφτιαχναν ἕνα στεφάνι μὲ λουλούδια, ἔβαζαν ἐπάνω τὸ ταψὶ μὲ τὰ γλυκὰ καὶ ξεκινούσαν ὁ γαμβρὸς, ὁ κουμπάρος καὶ οἱ καλεσμένοι νὰ πάνε νὰ πάρουν τὴν νύφη. Μετὰ τὴ στέψη γυρνοῦσαν στὸ σπίτι τοῦ γαμβροῦ ὅπου γινόταν γλέντι ὡς τὸ πρωί. Πρὶν νὰ μῆ στὸ καινούργιο τῆς σπίτι ἡ νύφη ἔπρεπε νὰ πατήση ἐπάνω στὸ κλειδὶ τῆς εισόδου πού τὸ ἔβαζαν στὸ κατώφλι. Τὴ Δευτέρα τὸ πρωὶ ἔβαζαν τὴν νύφη νὰ σκουπίσει, ὅταν σκούπιζε παίρναν τὰ σκουπίδια καὶ τὰ σκόρπιζαν πάλι στὸ πάτωμα. Στὴ σκούπα τότε τῆς βάζανε καὶ φλωριά. Μετὰ παίρνανε τὴν νύφη μὲ τὰ ὄργανα καὶ τοὺς συμπεθέρους καὶ πήγαιναν στὴ βρύση νὰ πάρουν νερό, ὅπου καὶ ἔσπαζαν τὸ κανάτι. Μετὰ γύριζαν στὸ σπίτι κι' ἔβαζαν τὴν νύφη νὰ φτιάξει φαγητὸ καὶ νὰ ὑπηρετήσει ὅλο τὸ συμπεθεριό. Ἔτσι τελείωνε ὁ γάμος. Σήμερα οἱ γάμοι γίνονται ὅπως καὶ εἰς τὰς πόλεις. Ἡ στέψη γίνεται στὴν ἐκκλησία καὶ οἱ νεόνυμφοι ἄλλοι, μὲν φεύγουν γιὰ τὸ ταξεῖδι τοῦ γάμου, ἄλλοι γυ-

ρίζουν στὸ σπίτι ὅπου γλεντοῦν μὲ τοὺς συγγενεῖς τῶν μέχρι τὸ πρωί. Οἱ στενοὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι τῆς νύφης καὶ τοῦ γαμβροῦ ἄλλοτε καὶ τώρα πρὸ τοῦ γάμου τοὺς προσφέρουν διάφορα χρήσιμα δῶρα γιὰ τὸ καινούργιο νοικοκυριό τους.

Τραγοῦδι τοῦ γάμου.

Ἄποψε, μανοῦλα μου,
Ἄποψε πού κοιμόμουν
ὄνειρεύομουν,
σὲ ψηλόνε πύργο ἀνέβαινα
σὲ περιβόλι ἔμπαινα,
καὶ δυό, λέει, μανοῦλα μου,
καὶ δυό ποτάμια μὲ νερό,
κρασί γιὰ τὸ συμπεθεριό.
Ὁ πύργος εἶναι ὁ ἄντρας μου,
τὸ περιβόλι ὁ γάμος μου
καὶ δυό ποτάμια μὲ νερό
τὰ δάκρυα πού θὰ χύσω ἐγώ.

Γέννησι. Δύο ἢ τρεῖς μέρες μετὰ τὴ γέννησι τοῦ βρέφους γίνονται τὰ λεγόμενα κολουπίδια. Ἔρχονται στὸ σπίτι τῆς μητέρας τοῦ παιδιοῦ ἢ νουνᾶ καὶ ἡ μαμή, οἱ γιαγιάδες τοῦ μωροῦ καὶ τὸ πλένον καὶ τὸ ἀλείφουν μὲ λάδι. Τὰ ἀγόρια τὰ περιμένουν νὰ γεννηθοῦν μὲ πιὸ μεγάλη χαρὰ. Καὶ δῶ ὅπως καὶ στὸ γάμο τώρα καὶ στά παλιά, προσέφεραν στὸ νεογέννητο διάφορα δῶρα καὶ τὸ ἀσημώνουν μὲ λεπτά.

Νανουρίσματα.

Νάνι νάνι, κι' ὅπου τὸ πονεῖ νὰ γιάνη
Ἐλα, ὕπνε, ὕπνωσέ το καὶ γλυκὰ ἀποκοίμησέ το,
Νὰ κοιμᾶται νὰ μερώνη, νὰ ξυπνᾶ νὰ μεγαλώνη,
Νὰ κοιμᾶται σὰν τ' ἀρνάκι, νὰ ξυπνᾶ σὰν κατσικάκι

Νάνι, νάνι, νάνι, νάνι,
Νὰ κοιμᾶται νὰ μερώνη,
Νὰ ξυπνᾶ νὰ μεγαλώνη,
Κοιμήσου, ἀγόρι μου (ἢ μπεμπέκα μου),
κοιμήσου καὶ ἡ Παναγιά μαζί σου.

Νάνι, νάνι,
Τὸ μικρὸ θέλει σεργιάνι,
Κοιμήσου, μπέμπη μου, κοιμήσου
Κι' ἐγὼ τὴν κούνια σου κουνῶ
γλυκὰ νὰ σὲ κοιμήσω.

Κάτω Λεχώνια : Τὰ Γραφεῖα τῆς Κοινότητος

Νάνι, νάνι, νάνι,
κι' όπου τὸ πονεὶ νὰ γιάνη.
Νάνι, νάνι τὸ καῦμένο,
τὸ μικρὸ τὸ χαϊδεμένο,
ὡσπου νᾶρθη ἡ μάνα του
ἀπ' τ' ἀμπέλι
κι' ὁ μπαμπᾶς του ἀπ' τὸ χωράφι
νὰ τοῦ φέρη κάτι κάτι,
τοῦ λαγοῦ τὸ ποδαράκι.

Βαφτίσια

Στὰ βαφτίσια ὁ νουνὸς προσφέρει δῶρο στὸ νεογέννητο πλήρες μικρὸ κουστουμάκι καὶ μοιράζει στοὺς παρευρεθέντας ἀναμνηστικὰ σταυρουδάκια ἢ λεπτά.

Οἱ μικροὶ ἀμέσως μὲ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ ὀνόματος τοῦ μικροῦ τρέχουν νὰ τὸ ἀναγγείλουν στοὺς γονεῖς, οἱ ὅποιοι τοὺς δίδουν τὰ λεγόμενα σχαρίκια (χρήματα).

Γιορτές.

Ἔστρωναν κάτω ψάθες καὶ γύρω γύρω μαξιλάρια. Στὴ μέση ἔβαζαν ἓνα ταψὶ ὅπου εἶχαν σῦκα, καρῦδια κ.λ.π. Ὁ νοικοκύρης ποὺ γιόρταζε γυρνοῦσε μὲ τὸ παγούρι γεμᾶτο τσίπουρο καὶ κερνοῦσε τοὺς ἐπισκέπτες, οἱ ὅποιοι τὸν εὐχόνταν γιὰ τὴν γιορτὴ του. Σήμερα προσφέρονται εἰς τοὺς ἐπισκέπτες γλυκὰ ταψιοῦ καὶ ποτά, ὁ ἑορτάζων δὲ δέχεται δῶρα ἀπὸ τοὺς πιὸ στενοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους.

Κηδεῖες.

Ἡ θλιβερά εἶδησι τοῦ θανάτου ἄλλοτε καὶ τώρα ἀκόμη γνωστοποιεῖται σ' ὄλο τὸ χωριὸ μὲ πένθιμες κωδωνοκρουσίες. Ὑστερα ἀπὸ τὸ ἀλλαγμὰ τοῦ νεκροῦ, γυναῖκες καθότανε καὶ τὸν μοιρολογοῦσαν. Φέρετρο δὲν ἔφκιαναν τὰ πολὺ παλιὰ χρόνια, εἶχε στὴν ἐκκλησία ἓνα ξυλοκρέβατο. Ἐπάνω σ' αὐτὸ ἔβαζαν τὸ νεκρὸ τυλιγμένο μὲ σεντόνι καὶ πῆγαιναν καὶ τὸν ἔθαβαν. Τὸ ξυλοκρέβατο τὸ γύριζαν στὴν ἐκκλησία γιὰ νὰ χρησιμοποιηθῆ σ' ἄλλη περίπτωση. Μετὰ τὴν κηδεῖα γύριζαν στὸ σπίτι ὅπου παρέθεταν στοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους φαγητὸ φασόλια ἢ ρύζι.

Μετὰ τριήμερον βράζουν σιτάρι καὶ πηγαίνουν στὴν ἐκκλησία γιὰ νὰ διαβάσῃ ὁ παπᾶς γιὰ τὴν ἀνάπαυσι τῆς ψυχῆς τοῦ νεκροῦ. Τὸ ἴδιο καὶ στὶς ἑννέα μέρες καὶ στὶς σαράντα. Στὰ τρία χρόνια ξεθάβουν τὸ νεκρὸ καὶ ἐναποθέτουν τὰ ὀστά του στὸ κοιμητήρι.

Παροιμίες.

Κάθε τόπος καὶ ζακόνι κάθε μαχαλᾶς καὶ τάξι.

Λέγεται σὲ περιπτώσεις ποὺ παρατηρεῖται διαφορὰ ἐθίμων.

Οἱ ἀκαμάτες καὶ οἱ τρελὲς

Ἔχουν τὶς τύχες τὶς καλὲς.

Λέγεται ὅταν ἡ τύχη εὐνοῆ τὶς ἀνοικοκύρευτες γυναῖκες.

Ὁ λύκος μὲ μηνύματα ποτὲ ἄρνι δὲν τρώει

Λέγεται γι' αὐτοὺς ποὺ περιμένουν νὰ τοὺς τελειώσουν ἄλλοι τὶς δουλειές τους.

Ὅταν ρωτᾶς δὲν χάνεις.

Καινούργιο εἶναι τὸ κόσκινο, ψηλὰ θὰ τὸ κρεμᾶμε.
Τὴ λένε γιὰ τὸ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον σὲ καινούργια πρόσωπα ἢ πράγματα.

Ἀπ' ὅλα τὰ μυρωδικὰ κάλλιο μυρίζει ἡ μάνα.

Φύλαξε τὸ φίδι τὸ χειμῶνα, νὰ σὲ φάῃ τὸ καλοκαίρι.

Λέγεται γιὰ τοὺς εὐεργετηθέντες οἱ ὅποιοι δείχνουν ἀχαριστίαν.

Γάτα ποὺ κοιμᾶται ποντικοὺς δὲν πιάνει.

Ὅποιος λυπᾶται τὸ φτωχὸ θὰ τὸ βρῆ ἀπ' τὸ Θεό.

Ὅποιος κάνει τὸ σταυρὸ του, ἔχει ὄπλο στὸ πλευρὸ του.

Αἰνίγματα

Τριχιὲς ἀπλώνουν, κουβάρια μαζεῦουν (κολοκυθιά).

Χιλιότρυπος, χιλιόκομπος, χιλιόκομποδεμένος, χίλια νὰ πῆς δὲν τὸ πετυχαίνεις (τὸ δίχτυ).

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΓΙΩΤΑΚΟΥ

Δημοδιδασκάλου

Ὁ λοχίας Λάϊος (1878)

(τῆς τάβλας)

Κορίτσια Σοφαδίτικα,—Λάϊο λοχία μ',
γυναῖκες ἀπ' τὸ Μοσχολούρι,
φέτου νὰ μὴν ἀλλάξιτε.

Φέτου νὰ μὴν ἀλλάξιτε, Λάϊο λοχία μ',
φέτους τὸ καλοκαίρι.

Τὸν Λάϊο μᾶς τὸν βάρεσαν, Λάϊο λοχία μ'
στὸν Πύργο-Ματαράγκα.

Κι ὅσα χωριά κι ἂν τῷμαθαν, Λάϊο λοχία μ',
ὅλα τὰ κακοφάνη, Λάϊο λοχία μ'
γιὰ τὸ κακὸ ποὺ ἐγίνε

Ἐνας λεβέντης χόρευε

(τῆς τάβλας)

Ἐνας λεβέντης χόρευε σὲ μαραμῆνια ἀλώνια
κι ἡ κόρη ποὺ τὸν ἀγαπᾶ, κι ἡ κόρη ποὺ τὸν θέλει
καὶ μὲ τὸ μάτι τὸν κοιτᾶ καὶ μὲ τὰ χεῖλ' τὸν λέγει:
«Ποῦσαν ἔψές, λεβέντη μου, παραπροψὲς τὸ βράδυ;
—Ἐψὲς ἤμουν στὴ μάνα μου, προψὲς στὴν ἀδερφή μου
κι ἀπόψε, μαυρομάτα μου, θάρθῶ στὴν ἀγκαλιά σου».

Τὸ ἀγαποβότανο

Τ' ἀκοῦτε σεῖς, κι ἀμὰν ἀμὰν,
τ' ἀκοῦτε σεῖς οἱ ὁμορφες καὶ σεῖς οἱ μαυρομάτες,
Σαρακατσιανοῖπούλα.
Τοῦ Μάη κρασί, κι ἀμὰν ἀμὰν,
τοῦ Μάη κρασί μὴν πίνετε κι ὄξω μὴν κοιμηθῆτε,
Σαρακατσιανοῖπούλα.
Τρελὰ—λέει μαρῆ, τρελλάθησαν τρία παιδιὰ
καὶ περπατοῦν τὶς νύχτες,
Σαρακατσιανοῖπούλα.
Σέρνουν ψωμί, κι ἀμὰν ἀμὰν,
σέρνουν ψωμί γιὰ τὰ σκυλιά, κρέας γιὰ τὰ λιοντάρια
Σαρακατσιανοῖπούλα.
Σέρνουν κι ἀγά—κι ἀμὰν ἀμὰν,
σέρνουν κι ἀγαποβότανα γιὰ τ' ὁμορφα κορίτσια,
Σαρακατσιανοῖπούλα.

Ἡ μπάρμπας μ' ἡ κουντοθόδωρος μὲς τ' ἄχυρα κυλιέται
(τὸ αὐγὸ).

Πίσω ἀπὸ τὸ σπίτι μου, κρυφὸς γάμος γίνεται (μυρμηγκία),

Ἄν τὸ λύσω κάθετα, ἂν τὸ δέσω φεύγει (παπούτσι),

Ἄψυχο ψυχή δὲν ἔχει καὶ ψυχὲς παίρνει καὶ φεύγει (καράβι, αὐτοκίνητο κ.λ.π.)

Κίτρινο καὶ πράσινο βαστᾶ ὄλους τοὺς μῆνες.

Ἔχω ἓνα πραγματάκι ποὺ ἂν φάῃ ξύλο θρέφεται κι' ἂν
πιτῆ νερὸ ψοφάει (φωτιά).

Ἐνδυμασίαι

Οἱ ἄνδρες φοροῦσαν φουφούλες καὶ στὸ κεφάλι φέσι. Τὰ φορέματα τῶν γυναικῶν ἦταν πολὺ μακρὰ, στὴ μέση φοροῦσαν ποδιὲς κεντημένες καὶ στὸ κεφάλι τσεμπέρι.